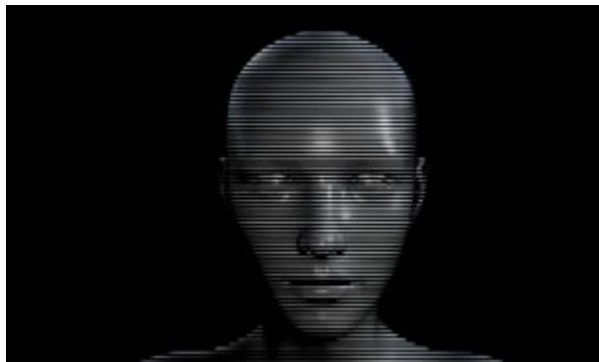

MARCO ANDREACCHIO: ESENȚA TEHNOLOGIEI

Autor: Redacția Syntopic | 10 iunie 2023

Un articol de Marco Andreacchio pentru VoegelinView

Articol original: The Essence of Technology

Traducere realizată de Bogdan George Ștefan, student la Facultatea de Filozofie, Universitatea din București, pentru stagiul de practică organizat în parteneriat cu redacția Syntopic.

*„Oamenii simt mai întâi ceea ce este necesar; apoi se ocupă de ceea ce este util; după aceea, observă ceea ce este confortabil; mai departe, se delectează cu plăcerea; apoi, se dizolvă în lux; în cele din urmă, înnebunesc risipindu-și ce au mai de preț.” -
Giambattista Vico*

În era noastră tehnologică, suntem educați să credem că tehnologia este un simplu instrument pe care îl putem folosi în mod bun sau rău, în funcție de dispoziția noastră „subiectivă”. Tehnologia reprezintă un „obiect” neutru din punct de vedere al valorilor sau lipsit de valori, mereu la îndemână. Cu toate acestea, așa cum ne reamintește Martin Heidegger, tehnologia nu este niciodată inocentă; pentru că înainte de a ne apărea ca un simplu „obiect”, tehnologia este inerentă, ba chiar constitutivă unui mod de percepție. Acest „mod” pe care, pe urmele lui Nietzsche, Heidegger îl critică în mod fatalist ca expresie a unei cosmice *voințe de putere*, se caracterizează în mod evident printr-o pornire de a înțelege, de a dobândi la nesfârșit¹. Omul tehnologic stăruie în compulsia de a-și însuși ceea ce nu este strict al său (deși poate fi disponibil la nivel colectiv), proiectându-și însăși viața într-un proiect de achiziție prin care „subiectul” uman se umple, ca să spunem așa, de o lume „obiectivă”. Această „umplere”

este realizată prin ceea ce se numește în mod convențional tehnologie. Instrumentul tehnologic este atunci depozitarul unui proiect și se constituie cu un scop în vedere, anume depășirea conflictului modern/cartezian dintre subiect și obiect. Or, această depășire, așa cum arată Hegel (anticipându-l pe Marx), se desfășoară în termenii unei dialectici istorice care implică auto-negarea subiectului prin muncă. Omul modern muncește pentru un ideal sau pentru realizarea acestuia. Ce înseamnă realizarea unui ideal? Înseamnă să transforme natura ca materie inertă (o *res extensa* gata-pregătită) într-un întreg în care subiectul uman se simte pe deplin acasă. Dar nu putem fi pe deplin acasă sau depăși alienarea noastră de natură fără a depăși amenințarea morții violente. Prin urmare, sarcina tehnologiei sau a proiectului tehnologic este de a depăși moartea în starea sa brută - o moarte care nu este gestionată sau periculoasă.

Admițând că moartea nu poate fi complet eliminată, omul modern, tehnologic, este proiectat în transpunerea proprie a morții sub formă de „căi și ordine” tehnologice, ca să reluăm formularea lui Machiavelli. Moartea trebuie să fie depășită prin auto-negarea noastră prin muncă, deoarece aceasta contribuie la stabilirea unei ordini mondiale sau a unui „sistem global” în care moartea-ca-natură (natura în care în mod obișnuit ne retragem sau murim) intră ca un combustibil. Or, moartea coincide aici cu toate „trecuturile” sau „istoriile” noastre canalizate pentru a converge într-o singură matrice, o Istorie totală/globală în care moartea este „normalizată”, în sensul că se convertește ca material inert - moartea asemenea cărnii pe care o putem atinge - în mașini care se auto-reproduc. Aceste mașini constituie în ansamblu o lume în care moartea noastră ca problemă este depășită și convertită în moarte ca marfă integrată într-o ordine mondială tehnologică.

Privită la nivel individual, moartea coincide cu „corpul meu”. Subiectivitatea umană tinde să fie identificată astăzi ca un corp (carne) care alimentează un sistem tehnologic de viață, un sistem în care viața este alimentată de moarte în măsura în care corpul este investit în muncă în slujba creșterii unui paradis mecanic care asigură siguranța tuturor corpurilor. Cum trebuie acum înțeleasă aici munca mai exact? Munca este articulată în termeni de auto-negare a corpului în slujba unei mașini care alimentează corpul cu formele sale de subzistență mediate tehnologic. Corpul trebuie să fie umplut cu materiale mediate sau formatate tehnologic (în special alimente/medicamente ingerate în mod obișnuit și înregistrări audio-vizuale) care leagă corpul de mașină până când corpul se identifică în întregime cu mașina care îl susține. În cele din urmă, întreaga noastră experiență umană ajunge să fie definită de o mașină totalitaristă și de modul său mecanic/compulsiv de integrare. Suntem seduși sau flatați pentru a apuca un material „predigerat”, gata pentru consum/satisfacție imediată, făcând ca orice efort, și chiar orice reflecție interpretativă, să fie cu totul inutilizabilă. Motiv pentru care gândirea însăși apare, în cel mai bun caz, ca o marfă pe deplin integrată în Sistemul tehnologic sau mediată de acesta, cu excepția cazului în care gândirea depășește cerințele Sistemului, caz în care gândirea poate fi detectată (prin deducție bazată pe analiza

comportamentului excesiv) ca un „inamic public” care trebuie eliminat sau „anulat” imediat.

Procesul de umplere a corpurilor cu satisfacție produsă tehnologic coincide cu procesul de conducere a conștiinței pentru a se proiecta în Sistemul tehnologic în termeni de date. În consecință, astăzi suntem educați să ne vedem pe noi înșine ca pe niște date care sunt cel mai bine asigurate prin integrarea într-o rețea digitală. Ideea că experiențele noastre pot fi stocate și reelaborate colectiv de o Inteligență Artificială (IA) nu este deloc străină de modul în care sunt crescuți copiii astăzi. Școlile însele i-au determinat, în general, pe copiii noștri să se bazeze tot mai mult pe instrumentele tehnologice ca moduri de modelare a obiceiurilor comportamentale. Drept urmare, tinerii tind să se comporte ostensiv din ce în ce mai mecanic, chiar dacă natura umană rezistă prin faptul că acest mod de a te comporta este perceput ca fiind inadecvat, deficitar, disfuncțional sau trădând, după toate probabilitățile, „boli mintale”.

Importanța „bolii mintale” în discursul contemporan nu poate fi supraestimată, deoarece sub stindardul acesteia Sistemul se justifică pe sine și eșecul său de a oferi satisfacție universală tuturor. Numai cei apleți sau normali din punct de vedere mental pot fi mulțumiți de Sistem; toți ceilalți trebuie să sufere de o tulburare mentală sau alta, necesitând astfel o „(re)educare specială”, care va include probabil îndobâzirea în ceea ce privește nevoia urgentă ca toată lumea să se bazeze pe logica tehnocrației și pe medicamentele pe care aceasta le prescrie în mod sistematic (pandemia contemporană de opioide și de „marijuana medicinală” aprobată de guvern este reprezentativă). Cel mai important, viețile noastre urmează să fie izolate de orice deschidere către întrebările care expun rădăcinile regimului tehnocratic și desfășurarea sa dialectică. În acest sens, principalul drog care urmează să fie inculcat sunt „distracțiile” propagate prin mass-media de către Afacerea de Divertisment.

Pe scurt, Sistemul tehnocratic ne livrează mijloacele prin care ne întemnițează trup și suflet sau până când ajungem să ne identificăm ca date mediate tehnologic, așa cum vedem în cazul expansiunii unei industrii a transformărilor sexuale. Pentru că transsexualitatea este justificată pe baza identificării/atribuirii de gen stabilite în contextul tehnocrației²: odată ce identitatea noastră fizică este definită în termeni strict mecano-evolutivi, tehnocrația intervine pentru a o gestiona în termeni de forme simbolice, precum „genul” pe care se presupune că suntem capabili să îl alegem în mod liber. Aici, genul nu este altceva decât un corelativ „subiectiv” al unui sex „obiectiv” care este, totuși, gestionat în totalitate de tehnocrație. Putem vorbi despre gen cu sensul de sex în măsura în care datul biologic intră într-o lume tehnologică în care putem vorbi despre biologic în termeni „subiectivi” (culturali, sociali, istorici etc.).

Într-o lume în care rațiunea unui regim de guvernare (rațiunea de Stat) se prezintă pe sine și este în general acceptată ca a fi integrat deplin rațiunea corpurilor (rațiunea

naturală), identitatea noastră auto-percepută nu este definită formal nici de Natură, nici de Dumnezeu, ci de regimul nostru, chiar dacă acesta ne invită să ne „alegem” identitatea de pe o piață de alternative definită strict de regimul însuși. Punerea în discuție a regimului prin apelarea la Natură sau la Dumnezeu nu mai este o opțiune admisibilă. Pentru că atât Natura, cât și Dumnezeu, au fost predefiniți în termeni mecaniciști ca „alegeri” asigurate într-o și de o piață tehnocratică. A ieși în afara acestei piețe, fie și numai în gând, va fi extrem și nejustificat de subversiv; ca un semn îngrijorător de lipsă de virtute, de impietate sau chiar, pentru a face referire la Kant, de „rău radical”.

Astăzi, dacă e să supraviețuim, trebuie să supraviețuim - așa cum suntem crescuți să credem - în Mașina care va prelua controlul asupra propriilor noastre amintiri prin integrarea imaginației noastre naturale în „norii” inteligenței artificiale. Ceea ce ne vom aminti se va baza pe stocul de grupuri de date furnizate de Mașină, până când impulsul nostru natural de a rememora va fi înăbușit sub greutatea unei curiozități compulsive, sub influența „tendințelor” definite de algoritmi, care fac parte integrantă din gestionarea de către Inteligența Artificială a populațiilor lumii („gestionarea haosului”). Conduși de „curiozitatea controlată”, ne vom pierde rapid dorința de a ne aminti și, prin urmare, și pe cea de a ține minte? De ce să ne amintim ceea ce IA a asigurat deja pentru noi într-un Sistem universal? Ce sens mai are să ne amintim atâta timp cât rămânem într-o lume în care IA definește în fiecare moment ce trebuie să ne imaginăm și ce nu trebuie să ne imaginăm, deci ce memorie trebuie să iasă la suprafață și ce nu. A fi alimentați cu „amintiri” stocate de IA, bazate pe tendințele actuale, ar părea eminentamente practic sau eficient, spre deosebire de a ne reaminti singuri. De ce să ținem cont de ceea ce ne amintim în mod natural, când Sistemul este în măsură să stabilească asupra a ceea ce ar trebui să ne concentrăm și ceea ce ar trebui să considerăm irelevant?

Gestionarea Inteligenței Artificiale a imaginației apare astăzi ca fiind esențială pentru succesul tehnocrației. De îndată ce imaginația noastră va fi complet gestionată, astfel încât Mașina să ne hrănească cu fiecare amintire și vis într-un flux de constrângeri, nu vom mai recunoaște niciun semn al unui adevăr care să fie memorat dincolo de stat, oricât de global sau de totalizant ar fi. Rațiunea naturală, ca efort inalienabil de a ne aminti (ca anamneză a lui Platon), va fi pierdută, și odată cu ea propria noastră umanitate originară, ca fiind irelevantă și chiar toxică, dat fiind că amintirile noastre induse de mașină ne vor conduce înapoi în Mașină, legându-ne de un flux constant de „informații” dincolo de care trebuie să se afle - așa cum ne este indus să bănuim - o pierzanie fără nume.

Odată integrați pe deplin în tehnocrație, ne vom confrunta în mod inevitabil cu perspectiva că Mașina ne va supraviețui, așa cum un Dumnezeu supraviețuiește creaturilor sale. Cu toate acestea, în cazul în care logica tehnologiei urmărește

integrarea totală a omului în tehnocrație, odată ce acest obiectiv este atins, nu ar părea să existe niciun motiv pentru ca producția de instrumente tehnologice să nu se oprească. Dacă tehnologia exprimă proiectul omului modern de a scăpa de moartea violentă, odată ce marea majoritate a oamenilor este complet integrată în tehnocrație – prin care experiența noastră de viață este în general mediată/formată de tehnologie și dependentă de aceasta (atât ca instrument, cât și ca mod de viață) – spre ce scop ulterior ar avansa tehnologia? Odată integrați pe deplin în tehnocrație, am înceta să ne mai străduim să intrăm în ea; mai degrabă am rămâne complet dependenți de Mașină ca garant autonom al „mântuirii gratuite” sau al harului. Va putea Mașina să se autosustină? S-ar strădui să se păstreze, reflectând astfel impulsul omului modern? Un regim tehnocratic autonom ar continua căutarea omului în absența oricărei nevoi umane și, astfel, chiar și în absența omului însuși?

Odată ce memoria omului este „salvată” într-o structură IA, acesta poate rămâne cel mult ca un consumator al viselor învârtite de IA în „Turnul Babel”. În acest caz, va mai sta în picioare Matrix pentru a susține oamenii transformați în larve visătoare? Suntem înclinați să credem că da, atâta timp cât rămânem sub vraja tehnologiei, considerând-o un simplu instrument. Totuși, pe măsură ce începem să privim tehnologia în esența ei, devine clar că aceasta trebuie să orbiteze în jurul funcției sale originale de „sinteză istorică” a subiectului și obiectului. La sfârșitul Istoriei sale, tehnologia, care include atât funcția sa proprie, cât și manifestarea sa tangibilă, o pierde pe prima și, prin urmare, pe cea de-a doua. Cu toate acestea, nu am putea (re)programa Mașina pentru a ne sprijini odată ce am încetat să mai muncim pentru ea? Nu ar putea tehnologia istorică să inaugureze o tehnologie postistorică, postdialectică, ca depozitar al vieții de dincolo de om?

Când vorbim de o tehnologie postistorică, trebuie să avem în vedere noțiunea de instrumente tehnologice folosite pentru a alimenta o cauză post-tehnologică, transumanistă. Noua „tehnologie” ar înceta să mai funcționeze așa cum o făcuse „istoric”, cu scopul de a-i salva pe oameni de la moartea violentă, și ar începe să îi conțină, fie și numai prin amenințarea cu moartea violentă și îndepărtarea acesteia. Producția de unelte nu ar mai servi doar divertismentului, care urmărește să-i constrângă pe oameni să uite de scopurile lor proprii. Odată ce scopurile noastre proprii au fost efectiv obscurizate, divertismentul nu mai este necesar și, într-adevăr, oamenii rămân complet insensibili la el, căutând o alternativă mai radicală și mai convingătoare la scopurile naturale în sinuciderea colectivă. Aici putem discerne cauza unei „tehnologii” postistorice transumaniste (dacă despre tehnologie mai vrem să vorbim): pe măsură ce producția de instrumente scade, instrumentele existente încep să fie folosite progresiv ca mijloace de a provoca sinuciderea la scară globală. Inteligența Artificială moștenește această ordine nihilistă „ezoterică” ascunsă în inima promisiunilor „exoterice” ale modernității. De îndată ce omul modern se salvează din punct de vedere tehnologic, maiestuosul său eșafodaj începe să cadă pe el pentru a realiza ceea ce omul

auto-salvat se obligă să realizeze în ultimul său ceas. Căci, nu cu totul diferit de antieroi din tragediile lui Dostoievski, la capătul prăpăstiilor istoriei, nu căutăm doar supraviețuirea - căci supraviețuirea ne-a devenit insuportabilă - ci siguranța în marile căderi ale unei conflagrații globale. „Și în cele din urmă înnebunesc”.

NOTE

1. Pentru o articulare mai detaliată a acestui punct de vedere, vezi articolul meu „The Death That Makes Life Bearable”, VoegelinView, 29 iunie 2022. ↑
2. Cu privire la rolul tehnologiei în modelarea sentimentelor noastre și a sentimentului de sine, a se vedea lucrarea mea „The Problem of Feelings in the Modern World”, VoegelinView, 3 august 2022. ↑

Imagine: Pixabay